

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2012-4-255 (Önaraştırma)

Karar Sayısı : 12-62/1615-592

Karar Tarihi : 06.12.2012

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI

Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖR : Şerife Demet KAYA, Buket ARI

C. BAŞVURAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Yaşar Tic. Oto. İnşaat.Taahhüt A.Ş. (Yaşar Ticaret)

Yüzyıl Mah. Fetih Cad. No:1 Bağcılar/İstanbul

- Beyazlar Otomotiv İnş. San. Tic. Ltd. Şti. (Kale Ticaret)

İstoç Oto Ticaret Merkezi, Kale Plaza, Bağcılar/İstanbul

- Yalçinkaya Otomotiv Tic. Ltd. Şti. (Yalçinkaya Otomotiv)

100. Yıl Mah. Oto Center Galericiiler Sit. 12. Yol No:20-22-24
İstanbul

- Askar Petrol Oto Kiralama Hiz. San. ve Tic. Ltd. Şti. (Aksar Oto)

100. Yıl Mah. Oto Center Galericiiler Sit. A Blok No:3/4
Bağcılar/İstanbul

- Oto Taksi Kemal Yıldız (Oto Taksi)

100. Yıl Mah. Oto Center Galericiiler Sit. B Blok No:15
Bağcılar/İstanbul

(1) **E. DOSYA KONUSU:** İstanbul'da faaliyet gösteren beş teşebbüsün aralarında anlaşarak kısa bir süre içinde taksi plaka fiyatlarını yükselttikleri iddiası.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda, önaraştırmaya konu teşebbüslerin anlaşmak suretiyle, piyasadaki arz talepten bağımsız olarak ticari taksi plaka fiyatlarını üç haftada 900 bin TL'den 960 bin TL'ye yükselttikleri iddia edilmiştir.

(3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 28.06.2012 tarihinde giren başvuru üzerine hazırlanan 13.07.2012 tarih ve 2012-4-255/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu 09.08.2012 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 29.11.2012 tarih ve 2012-4-255/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.

(4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, başvuru konusu iddia ile ilgili olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

(5) Başvuru, incelemeye konu teşebbüslerin aralarında anlaşarak fiyatı birlikte belirledikleri iddiasını içermektedir. Söz konusu iddia, niteliği gereği 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi kapsamında incelenmiştir.

(6) Taksi plakaların tahsisi ve devri konusunda uyulacak usul ve esaslar 2003/6259 sayılı Karar ile değişik 86/10553 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir. Söz konusu kararda bir şahsın, kendisine taksi plakası tahsis edilebilmesi için şoförlük mesleğini geçim kaynağı olarak seçmiş olduğunu ve sürekli olarak icra ettiğini beyan etmesi ve ilgili meslek odasına, ilgili meslek odasının bulunmadığı yerlerde ise şoförler odasına üye olması gibi birtakım koşullar getirilmiş; ayrıca bu koşulları sağlayan şahıslara plakanın satışının/devrinin

12-62/1615-592

yapılması da mümkün kılınmıştır. Öte yandan, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu gereğince taksi plakalarının sayısını belirleme ve bu plakaların tahsisi konusundaki yetki belediyelere bırakılmış bulunmaktadır¹. Belediyeler mezkur kanunların kendilerine verdiği yetkiye dayanarak yönetmelikler çıkarmakta ve genellikle Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) tarafından uygulanan bu yönetmeliklerle, yukarıda adı geçen Bakanlar Kurulu Kararı ve diğer kanun hükümleri çerçevesinde kendi bölgelerindeki ticari taksi çalışma ruhsatları, plakaların tahsisi, devredilmesi, işletilmesi gibi konulardaki usul ve esasları belirlemektedirler.

- (7) Söz konusu düzenlemeler incelendiğinde, ilk plaka tahsisinin yanında bu plakaların tam ya da yüzdesel hissesinin devrinin de mümkün olduğu, ancak tahsis ve devir işlemlerinin belirli şartlar altında gerçekleşebildiği görülmektedir. Ayrıca, taksi plakalarının sayısının, bir başka deyişle taksi arzının doğrudan pazar koşulları içerisinde belirlenmediği, bu koşulları dikkate alacak şekilde belediyelerce tespit edildiği anlaşılmaktadır. Dosya mevcudu bilgilerden, İstanbul'da hâlihazırda yaklaşık 17.600 adet taksi olduğu, bu sayının belirli bir süredir değişmediği, taksilerin bir kısmının kullanıcıları tarafından işletildiği, diğer kısmının ise daha çok kiralandığı yahut satışa ve dolayısıyla yatırım işlemine konu olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, taksilerin (ve plakalarının) alımı, stoklanması ve yeniden satımı gibi geleneksel bir pazar işleyişinden söz etmek mümkün değildir.
- (8) Öte yandan arzı kontrollü bir şekilde değişen taksilerin talebi ise bu hizmetin parasal getirisine katkısı olan genel ekonomik şartlar ve hukuki düzenlemelerden etkilenebilmektedir. Nitekim 03.06.2012 tarih ve 6321 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la, korsan taksiciliğe artırılmış para cezası getirilmesinin taksiciliğe olan talebi ve taksilere ilişkin fiyatları Türkiye'nin her bölgesinde artırmıştır. Sonuç olarak, bir yatırım ve arbitraj aracı olarak da taksilerin değişen talep koşullarına bağlı olarak fiyatları artıp azalabilmekte ve taksi sahipleri de alım-satım sonucunda kar-zarar edilebilmektedirler.
- (9) Yapılan incelemelerde şikâyetle adı geçen teşebbüsler de dâhil galericilik gibi faaliyetleri bulunan birçok teşebbüsün taksi alım satımıyla ilişkili faaliyetinin olduğu görülmüştür. Söz konusu şirketlerden bazıları taksi alım, satım ve kiraya verme gibi işlemlerin fiyatlarını internet üzerinden genellikle bilgi amaçlı ibaresi ile yayınlamaktadırlar. Tarafların konu hakkındaki açıklamalarında, satışların internette yayınlanan fiyatlar üzerinden gerçekleşmediği de belirtilmektedir. Yerinde incelemelerde, söz konusu fiyatların geçmiş dönemlerine ait günlük kaydına dair bir belge bulunamamış ve teşebbüsler tarafından bu yönde bir belge ibraz edilememiştir. Elde edilen belgeler arasında sadece ortalama fiyat bilgileri yer almaktadır ve bu verilerin de teşebbüsler açısından birbirinden farklılık arz ettiği görülmektedir.
- (10) Bu konuda belirtilmesi gereken önemli bir husus ise, söz konusu teşebbüslerin düzenli bir şekilde ticari taksi alım, satım ve kiralama işiyle iştigal etmedikleridir. Nitekim dosya mevcudu bilgilerden, tarafların ilgili mevzuat nedeniyle doğrudan taksi plakası alımı ve yeniden satımı yapmadıkları, ancak kendilerinin ticari taksi almak ve satmak isteyenlere, müşteri bulmak, gerekli işlemler hakkında bilgilendirmek gibi konularda aracılık ettikleri görülmüştür. Teşebbüsler, bu nedenle fiyatların değişmesinde kendilerinin bir rollerinin olmadığını, fiyatların, arz ve talebe göre belirlendiğini ve bu çerçevede pazarın, ekonomik gelişmelerden, özellikle korsan taksii önlemeye yönelik hüküm taşıyan yasadan oldukça etkilendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, teşebbüslerin aracılık hizmeti karşılığında komisyon aldıkları tespit edilmiştir. Öte yandan, tarafların beyanlarından ve elde edilen fatura örneklerinden anlaşıldığı üzere faturalama, satış bedelleri üzerinden değil alınan komisyon

¹ İlgili düzenleme 5216 sayılı Kanunu'nun "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7. maddesi ve 5393 sayılı Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi ile yapılmıştır.

12-62/1615-592

üzerinden yapılmaktadır. Komisyonlar satış ya da kiralama bedeli üzerinden yüzdesel olarak değil, işlemin şartlarına göre belirli bir miktar olarak alınmaktadır. Söz konusu komisyonlar, teşebbüslerden elde edilen faturalarda yer almaktadır. Bu faturalar incelendiğinde, plaka satışlarına aracılıkla ilişkili olarak Yaşar Ticaret'in tek tip (.....) TL'lik bir satış komisyonu ile çalıştığı, Askar Oto'nun (.....) ile (.....) TL arasında değişen miktarlarda komisyon aldığı, Kale Ticaret'in (.....) TL komisyon aldığı görülmüştür. Yalçinkaya Otomotiv ve Oto Taksi tarafından ise son zamanlarda bu işle iştigal etmedikleri gerekçesiyle bir faturalamanın yapılmadığı beyan edilmiş, aksi bir belgeye yapılan yerinde incelemelerde ulaşılmamıştır.

- (11) Yukarıda yer verilen inceleme ve tespitler sonucunda, taraflar da dâhil bu sektörde faaliyet gösteren birçok teşebbüsün bulunduğu, bu teşebbüslerin ticari taksi plakalarının doğrudan alım ve satımıyla iştigal etmedikleri, bu konuda müşterilere ve satıcılara alım-satım işleminin gerçekleşmesi için aracılık ettikleri ve komisyon üzerinden çalıştıkları, aldıkları komisyonların farklı düzeyde olduğu, kendilerinde kaydı bulunan plaka fiyatlarında da farklılıklar olduğu anlaşılmış ve hakkında inceleme yürütülen teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerini gösteren bir bulguya rastlanmamıştır.

J. SONUÇ

- (12) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca şikayetin reddi ile soruşturma açılmamasına Kurul Üyesi İsmail Hakkı KARAKELLE'nin farklı gerekçesi ve OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

Rekabet Kurulu'nun 06.12.2012 Tarihli, 12-62/1615-592 Sayılı Kararına

FARKLI GEREKÇE

İstanbul'da faaliyet gösteren beş teşebbüsün aralarında anlaşarak kısa bir sürede taksi plaka fiyatlarını yükselttikleri iddiasının ele alındığı Ön araştırma Raporuna dayalı olarak tesis edilen Karara rekabet savunuculuğu yönüyle ek çalışma yapılması gerektiği gerekçesiyle iştirak edilebilmiştir.

Kararda da yer verildiği üzere, ticari taksi plakası pazarı çok büyük ölçüde düzenlemeye tabi bir pazardır. Belediyeler ticari taksi plakalarının(ruhsatlarının) sayısına, tahsisine ve devrine ilişkin usul ve esasları düzenlemekte, doğrudan ve/veya Ulaşım Koordinasyon Merkezi(UKOME) aracılığı ile bu düzenlemeleri uygulamaktadırlar. İlgili pazardaki giriş engellerinin ve dolayısıyla söz konusu plakaların yüksek fiyatlarla devredilmesinin arkasında da bu "lisanslama" sisteminin yattığı açıkça görülmektedir.

Rekabet otoritelerine, (4054 Sayılı Kanun 4.6 ve 7. maddelerinde olduğu gibi), üç temel yasaklamaya ilişkin rekabet kurallarının uygulanması görev ve sorumluluğunun yanı sıra, bu asli görevin tamamlayıcısı olarak, rekabetin oluşturulması ve geliştirilmesi görev ve sorumluluğu verilmiştir.

12-62/1615-592

Kısaca “rekabet savunuculuğu” olarak adlandırılan bu sorumluluğu birincisi, ilgili kamuoyuna rekabetin, rekabet kurallarının anlatıldığı “tanıtım” boyutu; ikincisi, hükümetlere, düzenleyicilere rekabetçi perspektiften neyin yapılması, neyin yapılmamasını öneren, tavsiye eden “danışmanlık” boyutu bulunmaktadır.

Bilebildiğimiz kadarıyla diğer ülke deneyimleri ve 15 yıllık Türkiye uygulaması, rekabet savunuculuğunun düzenleyicilere yönelik boyutunun yeterince etkili olmasının yolunun; Kurumun, muhatabı belli olmayan, “rekabet iyidir”, “rekabet yararlıdır”, “rekabet kurallarına uygun davranın” gibi genel geçer sözlerinden değil, muhatabın(ilgili merciinin) açıkça belli olduğu, “hangi” eylem, işlem ya da düzenlemenin, “nasıl” adil yarış koşullarını bozduğunu ortaya koyan ve mümkünse çözümüne ilişkin önerilerini söyleyen görüşlerini ilgililere iletmesinden geçtiğini göstermiştir.

Dosya konusu ticari taksi plakası pazarında giriş engeli yaratan düzenlemelerin ne ölçüde gerekli ve zorunlu olduğunu rekabetçi bir bakış açısıyla sorgulayan bir çalışma yapılmasını ve Kurul’un böyle bir çalışmaya dayanarak ilgili pazara yönelik rekabet politikasını belirleyip, değerlendirmek üzere düzenleyicilerin(İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı/Belediyeler) önüne koymasını sağlayacak bir Kurul kararı alınması gerektiği görüşüyle Karara iştirak edilmiştir.

İsmail Hakkı KARAKELLE
Kurul Üyesi